

Stórir lógarpakki um fíggjarligt virksemi sendur í fíggjarnevndina

Átta lógaruppskot um fíggjarligt virksemi skulu forða fyri, at peningastovnarnir aftur enda í óføri

Stóra fíggjarkreppan, sum rakti allan heim fyri sjey árum síðani, var so ógvuslig, at flestu lond hava sett og seta tiltøk í verk, so hetta ikki skal henda aftur.

Ikki bert rakti kreppan privata búskapin, men hon gjørdi eisini, at ríkis- og landsmyndugleikar noyddust at brúka risaupphæddir at bjarga bankum og fíggjarstovnum, so øll fíggjarskipanin ikki fór fyri bakka.

Í danska kongaríkinum er hetta gjørt í fleiri stigum. Bankapakki eftir bankapakka eru samtyktir fyri at sleppa undan ógvusligastu avleiðingunum, men kortini eru fleiri bankar og peningastovnar komnir so illa fyri, at teir ikki hava orkað at halda fram.

Í Danmark eru 12 peningastovnar komnir í hesa støðuna, og í Føroyum kláraði Eik ikki skerini. Tryggingarfelagið yvirtók bankan frá Fíggjarligum Støðufesti, sum loftaði bankanum. Tá hetta hendi í 2010 vóru onkrir av bankapakkunum longu settir í verk.

Stórt lógarverk

Alt lógarverkið kring banka- og fíggjarverkið hjá okkum er danskt. 438 lógir stýra samlaða verkinum. Í mongum førum er tað soleiðis, at hetta lógarverk stýrir heilt niður í smálutir.

Eftir fíggjarkreppuna stóru eru so nógv lógir og reglur gjørdar, at tað krevur bæði orku og dugnasemi av peningastovnunum yvirhøvur at fylgja við og yvirhalda

alt. Harumframt hava peningastovnarnir sjálvir goldið stórar peningaupphæddir inn til bankapakkanar.

Nú skulu átta broytingar gerast í hesum mongu lógum í Føroyum. Lógirnar hava verið galdandi í Danmark síðani 1. januar.

– Tað vil siga, at vit eru aftanfyrir Danmark í hesum máli, men vit eru eisini aftanfyrir ES, tí har er hetta komið, áðrenn tað kom til Danmarkar, segði Kristina Háfoss, Tjóðveldi.

Landsstýrismaðurin við fíggjarmálum, Jørgen Niclasen, Fólkaplokkurin, segði, at landsstýrið hevur havt samráðingar við dansku fíggjarmyndugleikarnar.

– Teir siga, at tey í Danmark hava valt at seta allar hesar broytingar í verk, so hvørt tær eru klárar, men vit hava valt at gera hetta í pakkum. Og tað halda dansku myndugleikarnir er skilgott, segði Jørgen Niclasen.

Innihald

Bara broytingarnar í fyrsta lógaruppskotinum eru ómetaliga umfatandi. Hon snýr seg nógv um altjóða handil, men hon fer eisini inn á, hvussu peningastovnar skulu gera, um teir velja at læna pening ella seta trygd fyri feløg, sum nevndarlimir í peningastovnunum eru partar av ella eiga.

Lógin áleggur eisini bankum og fíggjarstovnum eina munandi skerpaða fráboðanarskyldu til myndugleikarnar.

IT-fyrirtekur, sum peningastovnarnir eiga ella sum arbeiða fyri peningastovnar, skulu eftir broytingunum altíð lata fíggjareftirlitinum upplýsingar, sum eftirlitið krevur. Hetta verður gjørt, so eftirlitið kann gerast skjótt og rætt verður sagt.

Við øðrum orðum verður ikki longur neyðugt hjá fíggjareftirlitinum at fara via ein dómara fyri at fáa hesar upplýsingar.

Lógin er so umfatandi, at hon gevur fíggjareftirlitinum rætt at fara inn í bankar og fíggjarstovnar uttan at taka atlit til grein 72 í grundlógini um “boligens ukrænkelighed”.

Upplýsingar til føroyskar myndugleikar

Bæði í kreppuni í 1992 og nú Eik fór hevur verið funnist hvassliga at, at føroyskir myndugleikar ikki hava fingið upplýsingar frá dansku eftirlitsmyndugleikunum, hvussu stóran er hjá føroysku fíggjarstovnunum.

Hetta verður nú broytt.

Nú kunnu dansku myndugleikarnir lata upplýsingar til føroysku eftirlitini, um okkurt kemur fram, sum rakar føroysku stovnarnar.

Í lötuni er bert Tryggingareftirlitið í Føroyum. Tryggingareftirlitið hevur eftirlit við tryggingarfeløgum, men eisini við Realinum, sum veitir lán til skip. Lógin er tó soleiðis orðað, at hon eisini fevnir um møgulig onnur eftirlit, sum verða sett á stovn á hesum øki.

Fleiri aðrar broytingar

eru. Millum annað skal alt samskipti nú verða talgilt og í ávísam førum verður kravt, at fyrirkurarnar skulu ansa eftir, at kynsavnstøða er í leiðsluni. Hetta er galdandi, tó við undantøkum.

Ein onnur broyting er, at føroyska brúkarumboðið nú eisini kann arbeiða við málum, sum hava sín uppruna hjá fíggjarstovnum. Talan er tó bert um mál, sum kunnu hava revsing við sær.

Lógin sigur eisini, at fíggjareftirlitið og brúkarumboðsmaðurin skulu lata hvønn annan vita, hvørji mál verða kannað.

Grannskoðan

Grannskoðanin av peningastovnum verður eisini sett undir skerpað eftirlit.

Nú verður tað soleiðis, at grannskoðarar skulu góðkennast til at grannskoða fíggjarstovnarnar av fíggjareftirlitinum. Fíggjareftirlitið fær eisini heimild at taka slíkar góðkenningar aftur frá grannskoðarunum. Eisini verður eitt krav til eftirútbúgving.

Fleiri aðrar broytingar eru eisini við í lógarpakkanum. Samlað er talan um tær lógarbroytingar, sum eru gjørdar í Danmark áðrenn 1. januar í ár.

Nú hava broytingarnar fingið 1. viðgerð í tinginum og málið er beint í fíggjarnevndina. Nevndin fer so at arbeiða viðari við lógarpakkanum, áðrenn hann kemur aftur í Løgtingið.

Framsøgufólk tóku undir við pakknum

Bárður Nielsen, Sambandsflokkurin, og formaður í fíggjarnevndini gjøgnumgekk ein part av broytingunum, sum alt er ríkislógartilmæli. Føroyskir bankar eru undir danskum eftirliti, meðan tryggingarfeløg og pensjónsfeløg eru undir føroyskum eftirliti.

Jákup Mikkelsen, Fólkaplokkurin, segði, at hetta eru viðurskipti, sum danir í stóran mun stýra, og helt tí, at tað er skilgott, at vit fylgja tilmælunum.

Kristina Háfoss, Tjóðveldi, vísti eisini á, at dansku broytingarnar eru gjørdar eftir ES-reglunum, so vit halda ikki bert eftir dønum, men eru eisini væl aftanfyrir ES. Hon vísti á, at ein partur av broytingunum er, at størri javnstøða millum kynini eigur at vera í stjórn og nevndum. Í lötuni eru 28 stjórar og nevndarlimir í føroysku peningastovnunum. Av teimum eru fyra kvinnur.

Aksel Johannesen, Javnaðarflokkurin, gjørdi vart við, at eftir broytingunum, so kunnu upplýsingar nú latast føroyskum eftirlitsmyndugleikum, men hann ivaðist í, um nakað føroyskt eftirlit er yvirhøvur.

Meðan Aksel V. Johannesen helt, at vit áttu at havt fólk í starvi í Føroyum, sum kundu arbeitt saman við danska fíggjareftirlitinum, so heldur Bill Justinussen, Miðflokkurin, at rættast hevði verið, um vit sjálvi yvirtaka fíggjareftirlitið.

– Um ikki í hesi samgonguni so haldi eg, vit eiga at umhugsa at yvirtaka fíggjareftirlitið, segði Bill Justinussen.

Fleiri nevndu undir viðgerðini, at vit framvegis hava eina samblending av fleiri stórum feløgum. Tingfólk hugsa fyrst og fremst um ognarviðurskiptini millum Tryggingarfelagið og Eik. Tey hildu, at hetta er nakað, sum eigur at verða eftirhugt.

Hanna Jensen, Framsókn, tók sum heild eisini undir við teimum broytingum, sum lagt verður upp til. Hon nevndi eisini, at í einum uppskoti stendur nakað um førleikamenning, serliga av grannskoðarum, sum skulu grannskoða roknskapir hjá fíggjarstovnum. Vinnumálaráðið arbeiðir við hesum, men Hanna Jensen vísti á, at lógarbroytingarnar, sum eru til viðgerðar í dag, koma í gildi longu 1. februar næsta ár.

Kári P. Højgaard, Sjálvstýrisflokkurin, nevndi í síni røðu, at bonusskipan sum partur av løn til bankastjórar var ein av orsökunum til bankakrakkini. Hann spurdi landsstýrismannin við fíggjarmálum, hví tað ikki er ein partur av hesum lógaruppskotinum.

Jørgen Niclasen, landsstýrismaður við fíggjarmálum, segði, at uppskotini hava verið til hoyringar hjá føroysku peningastovnunum og teir hava onga viðmerking.

Hann segði eisini, at hetta er ein fortreyt fyri, at føroysku peningastovnarnir – tryggir av teimum – skulu kunnu gerast SIFI-bankar – altso bankar, sum hava so stóran samfelagstýðning, at teir ikki kunnu fara av knóranum.